

різні аспекти економічної діяльності й соціальної взаємодії та є засобом ефективного навчання завдяки тому, що усуває суперечність між абстрактним характером навчального предмета та реальним характером професійної діяльності. Саме цим вона сприяє скороченню часу, відведеного на вивчення теми, й ефективнішому засвоєнню навчального матеріалу процес навчання стає більш творчим і захоплюючим.

Під час застосування ділових ігор навчальний процес максимально наближається до реальної практичної ситуації. Іншими словами, будь-яка ділова гра – це імітаційний метод. Вона стає власне ігровим методом навчання, за якого всі учасники гри виступають у тих чи інших ролях і приймають управлінські рішення відповідно до своєї ролі. Оскільки інтереси учасників гри неоднакові, то їм доводиться іноді приймати рішення в конфліктних ситуаціях. Окрім цього ділова гра є колективним методом навчання. Якщо традиційні методи зорієнтовані, переважно, на індивідуальне навчання студентів, то в ділових іграх, де беруть участь студенти всієї групи, рішення приймаються колективно. Тому вважаємо ділову гру найефективнішою технологією для формування навичок роботи в команді.

Висвітлено шляхи розвитку в майбутніх економістів управлінських якостей і навичок роботи в команді. Визначено, що одним із найефективніших методів у процесі формування професійних умінь є ділова гра, що будеться і здійснюється на основі залучення студентів до активності з високим рівнем самостійності, а педагогічне керівництво зумовлює розвиток цієї самостійності. Тому ділові ігри розглядаємо як важливий чинник створення відповідного середовища, необхідного задля формування управлінських якостей і вмінь.

Література

1. **Бережна В.** Підготовка майбутніх менеджерів до інноваційної професійної діяльності з використанням новітніх засобів навчання / Вікторія Бережна // Науковий вісник Чернівецького університету. – Чернівці : ЧНУ, 2009. – Випуск 468. – С. 21–27.
2. **Хасина П. Л.** Ролевой состав команды и динамика ее эффективности / П. Л. Хасина // Вопросы психологии: научный журнал. – 2009. – №4. – С. 91–98.
3. **Тэрбин П.** Стратегические игры / Тэрбин Патрик; пер. с англ. – Днепропетровск : Баланс клуб, 2003. – 264 с.

УДК 378.147-057.87:81'25:004

Ростислав Тарасенко

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТЬОГО ПЕРЕКЛАДАЧА

Тарасенко Р. А. Організаційно-педагогічні аспекти формування інформаційної компетентності майбутнього перекладача.

Розглянуто питання інформаційної компетентності майбутніх перекладачів та її формування на основі базових компетенцій. Запропоновано засоби формування інформаційної компетентності студентів-перекладачів відповідно до концепції створення світового освітнього простору та з урахуванням особливостей національної системи освіти.

Ключові слова: інформаційна компетентність, стандарт, студенти, перекладач, інформаційно-комунікаційні технології.

Тарасенко Р. А. Организационно-педагогические аспекты формирования информационной компетентности будущего переводчика.

Рассмотрены вопросы информационной компетентности будущих переводчиков и ее формирование на основе базовых компетенций. Предложены средства формирования информационной компетентности студентов-переводчиков

согласно концепции создания мирового образовательного пространства и с учетом особенностей национальной системы образования.

Ключевые слова: информационная компетентность, стандарт, студенты, переводчик, информационно-коммуникационные технологии.

Tarasenko R. A. Organizational and pedagogical aspects of the formation of information competence of the future translator

The article deals with problems of information competence of future translators and its formation based on core competencies. Means of formation of information competence of future translators and interpreters in accordance with the concept of a world education and relevant to the national education system are provided.

Key words: information competence, standard, students, interpreter, information and communication technology.

Реформаційні процеси, які нині відбуваються у вітчизняній освіті, спрямовані на інтеграцію з міжнародними освітніми системами. Свідченням цього є приєднання України до Болонського процесу, формування національних освітніх стандартів з урахуванням зарубіжного досвіду, критеріїв, вимог тощо. Це викликано прагненням України інтегруватися до світової економіки, що висуває на перший план підготовку вітчизняного фахівця, зокрема перекладача, конкурентоспроможного на світовому ринку праці. Розв'язання цього досить складного завдання може бути здійснено за рахунок формування в майбутніх фахівців тих компетентностей, які забезпечать, з одного боку, успішну адаптацію до умов та сфери майбутньої діяльності, а з іншого, – здатність якісно виконувати свої професійні функції.

Перелік та зміст компетентностей, якими має володіти майбутній фахівець, визначаються нормативними документами, що покладені в основу організації навчального процесу і залежать від галузі здійснення професійної діяльності.

Акцентування уваги на засадах формування саме інформаційної компетентності зумовлено низкою важливих чинників. Зокрема, це стрімкий процес зростання обсягів інформації в усіх галузях діяльності людини, у тому числі освіти і науці. Із цим пов'язана необхідність формування в майбутніх перекладачів ефективних підходів, щодо керування процесами пошуку, отримання, аналізу, перетворення та зберігання інформації.

Мета статті – розглянути питання формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів.

Уведений в педагогічну науку термін «компетентність» досить ємно характеризує результат навчальної діяльності підготовки фахівця. Зокрема, А. Яковлева та Т. Афонський у «Сучасному тлумачному словнику української мови» подають визначення поняття «компетентний» як «обізнаний, досвідчений у певній галузі, якомусь питанні» [5]. На думку американських та канадських експертів у галузі освіти, компетентність – це здатність людини успішно задовольняти індивідуальні й соціальні потреби. Європейські міжнародні експерти поняття «компетентність» визначають як спроможність кваліфіковано виконувати роботу [2].

Вітчизняні та зарубіжні дослідники (А. Ахаян, Н. Баловсяк, С. Брандт, О. Іонова, В. Кремень, О. Матвієнко, О. Падалка, Г. Почепцов) вважають інформаційну компетентність однією з основних.

Феномен «інформаційна компетентність» досліджували Н. Баловсяк, Е. Гусинський, О. Зайцева, Н. Морзе, А. Семенов, О. Спірін, С. Трішина, А. Хуторський.

Відповідно до багатогранності за змістом і сутністю інформаційної компетентності, наявна велика кількість визначень цього поняття, які здебільшого пов'язуються з інформаційними компетенціями. Зокрема, О. Спірін визначає поняття інформаційна компетентність як підтверджену здатність особистості використовувати інформаційні технології для гарантованого донесення та опанування інформації задля задоволення власних індивідуальних потреб і суспільних вимог щодо формування загальних та професійно-спеціалізованих компетентностей людини [2]. На думку А. Чміля і М. Загорного, під інформаційною компетентністю слід розуміти здатність використовувати ІКТ для здійснення професійної діяльності (пошук і накопичення інформації, її впорядкування і зберігання, аналіз і поширення інформації, створення і розповсюдження авторської інформації) [4]. За результатами теоретичного аналізу базових понять Н. Баловсяк визначає інформаційну компетентність як інтегративне утворення особистості, яке віддзеркалює її здатність до визначення інформаційної потреби, пошуку відомостей та ефективної роботи з ними у всіх їх формах та представленнях – як в традиційній, друкованій формі, так і в електронній формі; здатності щодо роботи з комп'ютерною технікою, телекомунікаційними технологіями та здатності застосувати їх у професійній діяльності й повсякденному житті [1]. А. Хуторський під інформаційною компетентністю розуміє вміння самостійно шукати, аналізувати та відбирати необхідну інформацію, організувати, перетворювати, зберігати та передавати її, що формується за допомогою реальних об'єктів (телевізор, магнітофон, телефон, факс, комп'ютер, принтер, модем, копій тощо) й інформаційних технологій (аудіо-, відеозапис, електронна пошта, ЗМІ, інтернет) [3].

Незважаючи на досить різноманітні за змістом визначення поняття «інформаційна компетентність», очевидно, що, на думку більшості дослідників, ця компетентність ґрунтується на оволодінні широким спектром знань і вмінь щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій.

У контексті формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, доцільно звернутися до зарубіжного досвіду у формуванні загальних та зазначеної компетентностей.

Під час симпозиуму Ради Європи на тему «Ключові компетентності для Європи» було визначено такий орієнтовний перелік ключових компетентностей:

Вивчати:

- уміти отримувати користь від досвіду;
- організувати взаємозв'язок своїх знань і впорядковувати їх;
- організувати свої власні прийоми вивченнявання;
- уміти розв'язувати проблеми;
- самостійно займатися навчанням.

Шукати:

- створювати запити до різних баз даних;
- опитувати оточення;
- консультуватись в експерта;
- одержувати інформацію;
- уміти працювати з документами та класифікувати їх.

Думати:

- організувати взаємозв'язок минулих і дійсних подій;

- критично ставитись до того чи іншого аспекту розвитку нашого суспільства;
- уміти протидіяти непевності та труднощам;
- займати позицію в дискусіях і реалізовувати свої власні ідеї;
- бачити важливість політичного й економічного оточення, у якому проходять навчання та робота;
- оцінювати соціальні звички, пов'язані зі здоров'ям, споживанням, а також із навколишнім середовищем;
- уміти оцінювати твори мистецтва й літератури.

Співробітничати:

- уміти співробітничати та працювати у групі;
- приймати рішення - улагоджувати розбіжності та конфлікти;
- уміти домовлятися;
- уміти розробляти та виконувати контракти.

Братися за справу:

- включатись у проект;
- нести відповідальність;
- входити до групи або колективу та робити свій внесок;
- доводити солідарність;
- уміти організувати свою роботу;
- уміти користуватись обчислювальними та моделюючими приладами.

Адаптуватись:

- уміти використовувати нові технології інформації та комунікації;
- доводити гнучкість перед викликами швидких змін;
- показувати стійкість перед труднощами;
- уміти знаходити нові рішення [3].

Якщо розглянути цей перелік і зміст орієнтовних ключових компетентностей, то елементи інформаційної компетентності відображені в таких положеннях: «створювати запити до різних баз даних», «уміти користуватись обчислювальними та моделюючими приладами», «уміти використовувати нові технології інформації та комунікації», хоч окремо інформаційна компетентність і не розглядається. Отже, вважаємо, що під час формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у межах національної освітньої системи мають відображатись світові тенденції.

Суттєвий інтерес з огляду на предмет нашого дослідження становить стандарт щодо визначення інформаційної компетентності для вищої освіти, розроблений Американською асоціацією бібліотекарів та схвалений Американською асоціацією з вищої освіти і Радою незалежних коледжів [6]. У ньому інформаційна компетентність визначається як поєднання комп'ютерної грамотності, вмінь працювати з традиційними видами повідомлень у бібліотеці, технологічної грамотності, етики, критичного сприйняття і навичок комунікації. При цьому також вказується, що інформаційна компетентність є основою для безперервного навчання. Вона є загальною для усіх дисциплін, для усіх навчальних середовищ, а також для усіх рівнів освіти. Стандарт зазначає, що інформаційна компетентність пов'язана з навичками в інформаційних технологіях, але має важливіше значення як для особистості, системи освіти, так і для суспільства. Навички у сфері інформаційних технологій дозволяють людині використовувати комп'ютери, програмні додатки, бази даних та інші технології для досягнення широкого спектру

особистих і пов'язаних з роботою цілей. Інформаційна компетентність обов'язково передбачає необхідність розвитку деяких технічних навичок.

Сам стандарт містить 5 окремих стандартів, назви яких наведено нижче:

- Інформаційно компетентний студент визначає характер і обсяг необхідної інформації.
- Інформаційно компетентний студент здійснює доступ до необхідної інформації ефективно і дієво.
- Інформаційно компетентний студент критично оцінює інформацію та її джерела і вносить обрану інформацію у свою базу знань і систему цінностей.
- Інформаційно компетентний студент індивідуально або в складі групи ефективно використовує інформацію для досягнення конкретної мети.
- Інформаційно компетентний студент розуміє багато економічних, юридичних і соціальних питань, пов'язаних з використанням інформації і використовує інформацію етично і юридично правильно [6].

Стандарт передбачає розроблення навчального плану підготовки фахівців певної спеціальності та змісту дисциплін таким чином, щоб на всіх етапах навчання реалізовувати елементи зазначеного стандарту.

Під кутом зору нашого дослідження доцільно навести деякі компетенції зі змісту 1 і 2 стандартів задля визначення конкретизованих результатів, які мають бути досягнуті під час формування інформаційної компетентності. Зокрема, у 1 стандарті вказано:

1. Інформаційно компетентний студент визначає і формулює потребу в інформації.

Результати передбачають:

- Досліджує загальні джерела інформації для кращого ознайомлення з темою.
 - Визначає ключові поняття і терміни, які описують інформаційну потребу.
2. Інформаційно компетентний студент виявляє цілу низку типів і форматів потенційних джерел інформації.

Результати передбачають:

- Знає, як створюється, організується й поширюється інформація.
- Визначає значення і відмінності потенційних ресурсів у різноманітні формати (наприклад, мультимедіа, бази даних, веб-сайт, набір даних, аудіо/відео, книги).

3. Інформаційно компетентний студент урахує витрати та переваги набуття необхідної інформації.

Результати передбачають:

- Визначає доступність необхідної інформації і приймає рішення щодо розширення процесу пошуку інформації за межами місцевих ресурсів (наприклад, міжбібліотечного абонементу; використання ресурсів в інших місцях; отримання зображення, відео, тексту чи аудіозапису).

4. Інформаційно компетентний студент здійснює переоцінку характеру й обсягу необхідної інформації.

Результати передбачають:

- Описує критерії, які використовуються для прийняття рішень щодо вибору інформації.

Зміст 2 стандарту передбачає такі пункти:

1. Інформаційно компетентний студент обирає оптимальні методи дослідження або інформаційно-пошукові системи для доступу до необхідної інформації.

Результати передбачають:

- Обирає ефективні та дієві підходи для доступу до необхідної інформації із методів дослідження або інформаційно-пошукових систем.

2. Інформаційно компетентний студент розробляє й реалізує ефективно розроблені стратегії пошуку.

Результати передбачають:

- Обирає конкретний словник, специфічний для дисципліни або джерела отримання інформації.

- Розробляє стратегію пошуку з використанням відповідних команд для обраних інформаційно-пошукових систем (наприклад, логічні оператори, обмеження і відповідність для пошукових систем; внутрішні класифікатори, такі як індекси для книг).

- Реалізує стратегію пошуку в різних інформаційно-пошукових системах з використанням різних користувацьких інтерфейсів і пошукових машин, з різними командними мовами, протоколами і параметрами пошуку.

3. Інформаційно компетентний студент отримує інформацію он-лайн або особисто з використанням різних методів.

Результати передбачають:

- Використовує різні пошукові системи для отримання інформації із джерел різних форматів.

- Використовує спеціалізовані он-лайн або особисті послуги в установі для отримання необхідної інформації (наприклад, міжбібліотечний абонемент / доставку документації, професійні асоціації, інституційні дослідницькі підрозділи, ресурси співтовариства, експертів і практиків).

- Використовує спостереження, листи, інтерв'ю та інші форми запиту для отримання первинної інформації.

4. Інформаційно компетентний студент удосконалює стратегію пошуку, якщо це необхідно.

Результати передбачають:

- Оцінює кількість, якість і релевантність результатів пошуку, щоб визначити, чи треба використовувати альтернативну інформаційно-пошукову систему або методи дослідження.

5. Інформаційно компетентний студент вибирає, записує й управляє інформацією та її джерелами.

Результати передбачають:

- Обирає серед різних технологій найбільш відповідну для завдання виокремлення необхідної інформації (наприклад, функції копіювання/вставка програмного забезпечення, ксерокс, сканер, аудіо/відеоузабезпечення чи пошукові інструменти).

- Створює систему організації інформації [6].

З урахуванням вищезазначеного одним із засобів формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів може стати внесення до навчального плану їхньої підготовки вибіркової дисципліни «Інформаційні технології в перекладацькій діяльності» у контексті формування знань і вмінь. У результаті вивчення цієї дисципліни студент повинен знати:

– вимоги до перекладу на ринку перекладацьких послуг;

– вимоги до перекладу згідно з системами стандартів ISO 9000;

- перекладацькі сайти та портали для розв’язання проблем перекладу та юридичних консультацій щодо виконання перекладацьких послуг;
- системами машинного перекладу (CAT - Computer Aided Translation);
- засоби автоматичного аналізу тексту для компресії за допомогою ІТ;
- пошукові системи, програми-конкордансери, електронні каталоги, електронні бібліотеки та журнали, електронні енциклопедії, текстові корпуси, галузеві портали для здійснення інформаційно-довідкового пошуку з замовленої тематики;
- електронні лінгвістичні словники, інтерактивні засоби комунікації, перекладацькі форуми, системи термінологічного забезпечення, електронні двомовні словники загального та спеціального призначення для добору відповідностей та еквівалентів під час перекладу;
- менеджери посилань (закладок), текстові редактори, засоби для створення скріншотів для складання приміток перекладача;
- електронні одномовні спеціальні словники, електронні довідники та енциклопедії, системи перевірки орфографії, текстові редактори для редагування та корегування електронних текстів мовою перекладу.

Уміти:

- складати угоду про надання перекладацьких послуг, якість та терміни їх виконання;
- визначати алгоритм перекладу та перелік необхідних засобів ІТ для його здійснення;
- компресувати іншомовний текст за допомогою ІТ;
- формувати стратегію та оптимізувати пошук інформації з замовленої тематики;
- користуватися сучасними загальними та галузевими (двомовними та тлумачними) електронними словниками;
- добирати стилістичні та лексико-граматичні засоби для конструювання змісту нового тексту мовою перекладу;
- складати та структурувати власні глосарії галузевої термінологічної лексики та інших важких для запам’ятовування та перекладу лексичних одиниць за допомогою ІТ;
- забезпечувати адекватне та універсальне використання термінології в тексті перекладу за допомогою ІТ;
- графічно оформлювати текст перекладу за допомогою ІТ.

Як бачимо, інформаційна компетентність у межах дисципліни «Інформаційні технології в перекладацькій діяльності» реалізується шляхом здобуття студентами спеціальних знань, умінь та здатностей, які забезпечать майбутньому перекладачеві можливість здійснювати фахову діяльність в інформаційному аспекті відповідно до сучасних вимог.

Інформаційна компетентність майбутніх перекладачів може бути сформована переважно в межах низки навчальних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки. Змістові складники, за можливості, мають бути включені до нормативних дисциплін. А за необхідності формування знань і умінь, які виходять за межі цих дисциплін, доцільно вводити до навчального плану вибіркові дисципліни, які сконцентрують у собі практичну реалізацію максимальної кількості вимог стандарту.

Отже, розглянувши вимоги американського стандарту щодо інформаційної компетентності студентів, які здобувають вищу освіту, можна констатувати, що шляхом уведення до навчального плану підготовки фахівців з перекладу

навчальних дисциплін, зміст яких передбачає формування інформаційної компетентності, створюється реальна можливість в уніфікації підходів до її формування. Усе це забезпечує реалізацію тези про підготовку конкурентоспроможного, мобільного, висококваліфікованого фахівця в умовах світової інтеграції.

Література

1. Баловсяк Н. Х. Структура та зміст інформаційної компетентності майбутнього спеціаліста / Н. Х. Баловсяк // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання. Збірник 11. – К.: НПУ, 2006. – С.3–6. **2. Спирін О. М.** Інформаційно-комунікаційні та інформатичні компетентності як компоненти системи професійно-спеціалізованих компетентностей вчителя інформатики [Електронний ресурс] / О. М. Спирін // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2009. – № 5 (13). – Режим доступу: <http://www.ime.edu.ua.net/em.html> **3. Хуторской А. В.** Ключевые компетенции и образовательные стандарты // Интернет-журнал «Эйдос». – 2002. – 23 апреля. – Режим доступу: <http://eidos.ru/journal/2002/0423.htm> **4. Чміль А. І.** Структура і зміст інформаційної компетентності педагогічного працівника професійно-технічного навчального закладу / А. І. Чміль, М. П. Загорний // Вісник післядипломної освіти: Збірник наукових праць. Ун-т менедж. освіти НАПН України. – 2011. – Випуск 4 (17) – С. 183–190. **5. Яковлева А. М.** Сучасний тлумачний словник української мови / А. М. Яковлева, Т. М. Афонський. – Харків.: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2007 – 672 с. **6. Information Literacy Competency Standards for Higher Education** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ala.org/acrl/standards/informationliteracycompetency>.

УДК378.147.62

Неоніла Тільняк

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПРОЕКТУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Тільняк Н. Методичні аспекти проектування комунікативної взаємодії студентів технічних спеціальностей у процесі вивчення української мови за професійним спрямуванням.

У статті розкрито методичні аспекти проектування комунікативної взаємодії студентів технічних спеціальностей у процесі вивчення української мови за професійним спрямуванням, окреслено дидактичний діапазон практичного аспекту мови фаху, описано специфіку реалізації завдань найбільш уживаних форм монологічного й діалогічного мовлення в контексті майбутньої їхньої професійної діяльності.

Ключові слова: комунікативна взаємодія, монологічне мовлення, діалогічне мовлення, студенти технічних спеціальностей, професійна комунікація.

Тільняк Н. Методические аспекты проектирования коммуникативного взаимодействия студентов технических специальностей в процессе изучения украинского языка профессиональной направленности.

В статье раскрыты методические аспекты проектирования коммуникативного взаимодействия студентов технических специальностей в процессе изучения